

REFLEXIONS ENTORN A L'OCI JUVENIL

DOCUMENT DE TREBALL ELABORAT PER

MAIG DE 2006
(Revisió: Març de 2007)

ÍNDEX

- 0.- Presentació
- 1.- Introducció
- 2.- Els joves. Trets comuns
- 3.- Marc de referència i necessitats
 - 3.1 Paràmetres de la realitat social dels joves
 - 3.1.1 Agressivitat i violència juvenil
 - 3.1.2 Violències invisibles i maltractament escolar
 - 3.1.3 Fracàs escolar
 - 3.1.4 Exclusió social
 - 3.1.5 Augment de la immigració
 - 3.1.6 Canvi de la identitat familiar
 - 3.1.7 Mitjans de comunicació i noves tecnologies
 - 3.1.8 El consum de drogues
 - 3.2 Temps lliure i oci juvenil
- 4.- Conclusions i línies d'actuació
 - 4.1 Els joves i l'àmbit familiar
 - 4.2 Els joves i l'àmbit escolar
 - 4.3 Els joves i l'àmbit comunitari
 - 4.4 Els joves i el temps lliure
 - 4.5 Programes de prevenció per a l'oci alternatiu

0.- PRESENTACIÓ

El present document és una proposta creada per membres actius del Fòrum d'ONG's. Una comissió formada per a representants de les següents entitats participants: Projecte Home, Moviment de Renovació Pedagògica, Centre d'Estudis Locals d'Alaior, GOB, UNICEF i Càritas de Menorca. I, la participació del Col·legi d'Educaadores i Educadors Socials de les Illes Balears.

Vàries han estat les motivacions que han fet possible aquesta i altres iniciatives de caire social.

- Primerament, el Fòrum està constituït per associacions, ONG's i entitats socials i educatives de Menorca que treballen temàtiques diverses, però que tenen un eix transversal comú, l'objectiu de tractar temes d'actualitat que ens preocupen i dels quals pretenem cercar vies de transformació social que millorin la qualitat de vida i el benestar de les persones.

- En segon lloc, una de les preocupacions constants que hem anat debatent a les diferents reunions, ha estat el jove i la seva relació amb l'entorn social. Especialment els models d'oci de la societat mercantilista que ha abocat la gent jove a un oci basat en el *consumisme* i on els i les joves esdevenen més objectes o consumidors que no subjectes actius i creatius.

Al llarg d'aquests anys hem volgut recolzar iniciatives desenvolupades. En el seu moment el Fòrum va estar molt vinculat al programa preventiu d'oci del Giranits, conegut com Obert fins a la quina hora ?, Es va assumir el compromís de fer un acompanyament del procés d'implantació d'aquest moviment i de les seves activitats.

- Darrerament el Fòrum, juntament amb el Col·legi d'Educaadores i Educadors Socials de les Illes Balears, ha reprès les seves activitats, posant especial èmfasi amb l'oci juvenil i prevenció.

La comissió d'oci juvenil i prevenció va engegar un cicle de xerrades amb persones reconegudes en l'àmbit juvenil, social i preventiu, i que van centrar les seves ponències en tres grans blocs temàtics:

- a. El món dels adolescents i la intervenció social amb els joves. Posant especial èmfasi als comportaments i actituds juvenils en relació a l'oci i els valors, dins el context social i econòmic que es desenvolupa.

- b. El temps lliure i l'oci i la seva funció educativa. L'oci, component essencial de la vida de les persones, necessita d'un aprenentatge de l'oci, ja que tenim dificultats per gestionar els riscos associats a les activitats d'oci.
- c. Els plans i programes sobre drogues que compten amb iniciatives d'oci educatiu. I, prioritzen la prevenció com a estratègia d'actuació prioritària en tots els seus nivells d'intervenció, fonamentalment intervenint en aspectes socials i de salut.

A partir d'aquestes xerrades i de la feina dels tallers per part de les persones assistents, hem reelaborat un document inicial que teniu ara davant vostre titulat "Reflexions entorn als joves".

El programa del cicle va ser :

- "Adolescents i entorn social: la violència com a símptoma". Ponent: Anna Berga i Timoneda. Doctora en Sociologia i professora de les Escoles Universitàries d'Educació social i treball social de Pere Tarrès. Universitat Ramon Llull.
- "Conflictivitat juvenil i corresponsabilitat social". Ponent: Carme Orte Socias. Llicenciada en Psicologia i doctora en Ciències de l'Educació. Professora de la Universitat de les Illes Balears.
- "El fenómeno del ocio. Panorámica, importancia y nuevas perspectivas educativas del ocio". Ponent: Manuel Cuenca. Catedràtic de Pedagogia i fundador de l'Institut de "Estudios de Ocio de la Universidad de Deusto". Director del Programa de Doctorat: "Ocio y potencial humano".
- "El ocio y el tiempo libre como estrategia de prevención". Ponents: Mª Aranzazu Fernández Rodríguez. Llicenciada en Psicologia y Coordinadora del Plan Municipal sobre Prevención de Drogas del Ayuntamiento de Oviedo. Patricia Navas Fernández. Llicenciada en Pedagogia y Coordinadora de l'Associació juvenil sociocomunitària Xaregu.
- "Epidemiología del cannabis y estrategias de prevención". Ponent: Sonia Moncada Bueno. Llicenciada en Psicologia. Cap del Servei de Prevenció del Plan Nacional sobre drogas del Ministerio de Sanidad.

En aquest document es reflecteix un intent de valorar les estratègies d'oci que tinguin una base educativa, preventiva i el desenvolupament d'hàbits saludables. També es valoren noves vies d'intervenció en els diferents àmbits familiar, escolar i comunitari.

Finalment, volem remarcar la intencionalitat no només de construir un lloc de reflexió i anàlisi, sinó també la voluntat d'arribar a compromisos d'acció que permetin fer front a les necessitats actuals.

1.- INTRODUCCIÓ

Oci i temps lliure dels joves o de quantes maneres un jove pot no fer res. Aquest podria ser un titular de qualsevol diari o podria ser part d'una conversa que podríem sentir a qualsevol bar.

Moltes vegades els adults veuen els joves com un problema. És cert que la difusió social i mediàtica ajuden a mantenir aquesta visió més problemàtica dels joves. Només fa falta llegir les notícies que surten envers als joves: violència juvenil, consum de drogues, delinqüència, fracàs escolar, conductes dissocials, andanades, manca d'interès, de valors... Si partim d'aquesta premissa serà molt difícil canviar els estereotips sobre els joves.

No podem obviar però, que els joves són un reflex de la societat on viuen i dels entorns amb els quals s'identifiquen.

L'adolescència i la joventut són uns períodes d'importants canvis físics, psíquics i emocionals, és la transició d'infant a adult. En aquesta etapa els fills es distancien dels pares i relativitzen la seva figura, s'hi rebel·len. És una etapa de conflictes, de crisi, de contradiccions, de rompre les normes, de crítica, d'esforç per ser únics i diferents; amb canvis d'humor sobtats i la identificació amb els amics, que passen a tenir un paper fonamental. Aquests anys són realment complicats per a la família.

Tot i així, cal recordar que els conflictes en si mateixos no són dolents, ja que ajuden a madurar les relacions i fins i tot a fer-les més fortes; el que és dolent és no saber resoldre'ls o fer-ho de manera no adequada.

Avui en dia, la majoria dels joves passen el seu temps lliure anant a bars, discoteques, centres comercials i d'oci ... veient la tele, jugant als videojocs, navegant per internet, escoltant música... formes considerades consumistes i de caire més passiu.

Al nostre entendre, totes són formes vàlides de gaudir del temps lliure, sempre que s'utilitzin d'una manera equilibrada i que no siguin les úniques opcions que coneixin (o tinguin) per gaudir del seu temps d'oci.

Realment, el temps lliure o el temps d'oci pot ser un temps de descans, de diversió, de desenvolupament personal... sempre que sigui elegit per la persona i gaudeixi fent-ho... De totes maneres, hem d'anar alerta ja que gaudir d'una manera adequada el temps lliure és una cosa que s'ha d'ensenyar. Aquí entra la família com a agent primari de socialització, l'escola i també les institucions que tenen el deure de posar a l'abast de la societat recursos per facilitar aquest aprenentatge. Un aprenentatge que porta implícit una sèrie de valors inherents a la persona que també s'han de mostrar i potenciar.

Des de les institucions, tant dels ajuntaments, el Consell Insular com del Govern Balear hi ha iniciatives interessants, però moltes vegades no arriben a tots els joves o són molt puntuals. Moltes d'aquestes accions van dirigides a les escoles, com són els tallers de prevenció de drogues, resolució de conflictes ... amb la qual cosa no s'arriba a aquells joves que no són a l'àmbit escolar.

Tanmateix a Menorca es realitzen altres programes fora dels centres escolars i més enfocats al lleure com: campaments, camps de treball, gestió de cases de colònies, Art Jove, Fora hores, cibergimcames... A nivell municipal existeixen experiències a diferents pobles: Discomania, punts d'informació, corresponsals del punt d'informació, casals de joves, Estiu Jove...

La majoria són activitats puntuals, deslligades entre si i discontinues. Açò fa que els joves no s'acabin d'enganxar i de treure un vertader profit de l'activitat. Hi ha alguns recursos però estan infrautilitzats, bé per desconeixença o bé perquè són de difícil accés per als joves.

Des de les administracions públiques i des d'altres associacions que treballen pel lleure, s'haurien de replantejar els continguts dels seus programes i treballar en àmbits més propers a la realitat dels joves. L'oci Juvenil no necessàriament ha d'anar deslligat de la indústria de l'oci. Tal vegada, ens hem d'inventar com podem aprofitar aquest potencial i així sigui possible compatibilitzar la relació entre l'oci educatiu i l'anomena't "de consum".

Hem de partir dels interessos dels joves, de les seves inquietuds i de la importància que participin activament en la societat. Els educadors hem d'ajudar-los a aconseguir les seves fites, guiant el camí, fent de referents, però deixant-los a ells amb responsabilitats i potenciant la seva creativitat, autonomia i esperit crític.

Per tot això, pensam que és necessari un debat entre tots els qui treballam per als joves i amb els joves, per poder reflexionar del que s'està fent en matèria d'oci i si aquests programes també tenen una funció preventiva... A quin tipus de població arriba? Es va per bon camí? Fa falta obrir noves vies? Són realment preventius?

2.- ELS JOVES. TRETS COMUNS

Parlar de joves, en general, és complicat. Són molts els trets que els fan diferents uns dels altres: el sexe, l'edat, l'origen social (poble, barri, ciutat...), la classe social, l'educació familiar i escolar rebuda, el treball o l'atur, el medi sociocultural on es mouen, la manera de pensar i d'entendre les coses... La combinació d'aquests i altres trets els confereix, a cada un d'ells, la qualitat de ser únics. Aquesta diversitat es fa més intensa si rallam d'aquella "altra joventut" que es troba al marge dels discursos més oficials. Persones que aporten la seva diferència cultural i el requeriment d'actuacions que els integrin.

L'adolescent, amb un accentuat procés de recerca d'identitat presenta també una sèrie de característiques molt específiques.

Tot i que ja sabem que cada persona és única intentam en aquest apartat, apuntar una sèrie de trets comuns que defineixen els joves com a grup:

- Sentiment de neguit per l'aspecte físic. Perceben l'aspecte físic com una eina d'integració i d'acceptació social o de rebuig. Per aquest motiu, pel cos, per la imatge, per la salut i el vestit faran «petits» sacrificis, tant econòmics com materials.
- Por i no acceptació del fracàs. La societat de l'èxit i de la perfecció tècnica no accepta la fragilitat humana. No els permet mostrar-se febles i els condueix a una contínua frustració que no poden admetre.
- Recerca de seguretat. Habitualment, a través dels diners o de l'adquisició de béns materials.
- Tendència a viure el present i retard en l'accés a la vida adulta. No evidencien cap pressa per assumir responsabilitats i per prendre decisions que orientin la seva vida, més aviat tendeixen a allargar l'adolescència. Els seus compromisos són puntuals i concrets.
- Major formació i autonomia. Són la generació més formada i la que disposa de més autonomia per disfrutar del lleure i per gestionar el seu oci. Podem observar entre els joves múltiples manifestacions de creativitat i iniciatives variades i originals.

3.- MARC DE REFERÈNCIA I NECESSITATS

3.1. Paràmetres de la realitat social dels joves

3.1.1 *Agressivitat i violència juvenil*

S'observen, de forma freqüent, actes agressius a les escoles, als instituts, als carrers, a les zones d'oci... A Menorca en tenim exemples: robatoris i destrosses d'edificis a la urbanització de Cala en Porter, actes de vandalisme pels carrers dels municipis, al barri de Dalt Sa Quintana, al port de Maó, al port de Ciutadella...

Les dades ens mostren que aquesta conflictivitat es manifesta majoritàriament en els al·lots i menys en les al·lotes (El 2005 a Catalunya han passat per la Justícia juvenil un 85% d'al·lots i un 15% d'al·lotes), encara que es detecta una certa tendència a l'augment de les conductes de risc entre les al·lotes.

Ha desaparegut la contenció social i comunitària, que antigament era tan freqüent entre la xarxa de veïns, pares i educadors. Actualment predomina una actitud de més permissivitat, individualisme i deixadesa. Han desdibuixat els límits tan necessaris per al creixement integral de la persona.

3.1.2 *Violències invisibles i maltractament escolar*

En certa freqüència descobrim casos d'assetjament escolar. Aquestes agressions físiques o psicològiques entre companys reproduïxen els papers de víctima i assetjador. Davant situacions de maltractament la víctima calla i adopta un comportament passiu mentre que l'assetjador utilitza la violència física i verbal com a instrument de poder. L'assetjament entre iguals (companys de classe) té molts punts en comú amb l'assetjament de gènere.

Un al·lot que al centre educatiu no valora l'altre, l'agredeix física i/o verbalment i té comportaments rebels, moltes vegades és un al·lot que és víctima de maltractament en l'àmbit domèstic o bé indirectament el veu reflectit en els seus pares. Són al·lots descapitalitzats, en el sentit que no es poden beneficiar de l'entorn familiar, ans al contrari, la família, en aquests casos, modela comportaments molt negatius. Són al·lots que arriben a l'escola amb greus dèficits.

Desgraciadament els estudis ens mostren que aquests models familiars masculistes i violents es manifesten en parelles de cada vegada més joves. Fins i tot en parelles d'adolescents. El jove maltracta i marca psicològicament la jove adolescent que, possiblement, es comporta i assumeix el mateix rol que la seva mare: el de submissió, acceptació i silenci.

3.1.3 *Fracàs escolar*

Els estudis actuals ens permeten dibuixar el perfil d'aquests al·lots: la majoria són de sexe masculí, que viuen en llars monoparentals o amb pares amb nivells educatius baixos i amb un nombre considerable de germans. El fracàs es comença a manifestar en edats molt primàries, fracassen a secundària i no realitzen estudis postobligatoris.

3.1.4 *Exclusió social*

Si estudiem la incorporació dels joves al món del treball observem una sèrie de tendències: augment de treballadors en l'economia submergida, precarització dels llocs de treball, atur de llarga durada entre els joves sense estudis... De fet s'està produint un procés accelerat de rejuveniment de la pobresa, els nous rostres de la pobresa són joves.

Tot i que s'observa el fenomen de la sobreeducació (joves amb estudis universitaris cobrint feines de baix nivell), les situacions de risc i d'exclusió social la pateixen els joves amb menor nivell d'instrucció. Creuant dades entre categoria professional i estudis de joves entre 26 i 35 anys observem el següent: dels joves que tenen estudis universitaris un 72.5% treballen en categories laborals mitjanes o altes i només un 3.5% realitza treballs de categories baixes. Els treballs de categoria més baixa els realitzen joves sense estudis o que han abandonat el sistema educatiu prematurament.

Diferents estudis confirmen que un bon nivell d'instrucció i educació són la millor garantia contra l'exclusió social. Els estudis aporten als joves recursos i potencialitats que li permetran mantenir-se en un cert nivell d'estabilitat laboral, econòmica, social i cultural.

3.1.5 *Augment de la immigració*

Com a la resta del país, Menorca ha experimentat un creixement important de la immigració. Amb nosaltres conviuen joves de molts països, equatorians, colombians, bolíviens, marroquins, mauritans, anglesos... Tot i ser un conjunt de població cada vegada més nombrosos representa encara una proporció reduïda respecte del total. El cert és que aquesta població encara participa poc de la vida social i econòmica de l'Illa però és una realitat creixent que possiblement influirà en el canvi social i cultural en un futur pròxim.

3.1.6 *Canvi de la identitat familiar*

Pels adolescents la família és el valor més important. El model familiar però, ha canviat. La família actual està perdent el seu paper de socialització primària, espai que ha estat envaït per altres agents: el carrer, l'escola, la tecnologia, els amics.. Això provoca un

cert desconcert que condueix els pares a la sobreprotecció dels fills o bé, en l'extrem oposat, al relaxament de les seves funcions.

Augmenten les famílies monoparentals i també les famílies desorientades, desbordades per una realitat que no comprenen, fora del marc d'actuació de la seva època.

Els fills amb molts recursos al seu abast, setmanada, activitats extraescolars, sortides i estades a casa d'amics, viatges..., gaudeixen d'una major autonomia que afecta la relació entre pares i fills i l'adequació dels joves a l'espai familiar.

3.1.7 Mitjans de comunicació i noves tecnologies.

Avui en dia rallam de la generació @, la generació dels xats, dels mòbils, dels sms, d'internet. Els adolescents i joves es mouen fàcilment entre aquesta tecnologia i s'hi adapten ràpidament. Les noves tecnologies han canviat la manera de relacionar-se i ocupar el temps lliure. S'ha fet possible la comunicació interpersonal des del propi espai privat: del telèfon familiar controlat pels pares i mares situat al passadís o al menjador, s'ha passat a la comunicació digital SMS, internet o xat. D'altra banda, l'internet li permet al jove accedir a comunitats virtuals que van més enllà de l'habitació. A l'hora són també importants agents socialitzadors per la capacitat de transmetre informació simultàniament a milions de persones i la seva capacitat d'influència supera la dels mitjans de comunicació tradicionals.

S'esmoreeix el conflicte generacional, l'espai de relació pot ser el mateix, mentrestant apareixen noves bretxes que separen pares i fills. No afavoreixen la relació interpersonal entre joves i adults i per altra banda pot produir problemes d'aïllament, conductes compulsives ...

Els recursos disponibles, especialment els tecnològics a la llar familiar, per exemple, la possessió o no de recursos informàtics i l'accés a internet; poden ser un element clau de discriminació en l'accés de condicions d'oportunitat per a l'educació.

La televisió segueix sent una eina poderosa a la qual els joves dediquen en general força temps. Per altra banda no podem oblidar que tant la televisió com el cinema són el mirall on es reflecteix la realitat.

A partir d'ara haurem d'entendre els joves tenint en compte aquesta realitat.

3.1.8 El consum de drogues.

Des de 1994 a 2004 els consumidors de cànnabis a Espanya s'han duplicat. El escolars que l'any 94 mai havien consumit eren el 79%, l'any 2004 eren només el 57%. Un de cada tres joves de més de 18 anys són consumidors habituals. Està succeint avui amb el cànnabis el mateix que succeïa 50 anys enrere amb el consum de tabac. Ara que

precisament el tabaquisme ha perdut la complaença social, un cop s'han demostrat les funestes conseqüències sobre la salut, el consum de cannabis està arrelant, empès pels interessos econòmics, la ignorància sobre les conseqüències del seu consum i la reacció tova dels mecanismes de prevenció social.

Hem de saber que aquest fenomen és propi d'Espanya, gens generalitzable a la resta d'Europa i que, en contra d'allò que solen argumentar els seus defensors, avui es pot afirmar que el cànnabis crea dependència i dispara els trastorns mentals dels consumidors habituals.

Els joves que prenen drogues s'inicien amb el consum de tabac i alcohol i continuen amb el cànnabis, la cocaïna i potser altres substàncies. Els addictes actuals ho són de varies substàncies, de tal manera que hem de parlar de policonsum.

Aquest policonsum és percebut per la societat com a un consum "normalitzat", amb el qual "s'ha d'aprendre a conviure" i que és molt difícil de fer desaparèixer. Tenim una percepció errònia del risc. Tot això crea un cercle viciós que fa més vulnerable la nostra joventut. Segons les darreres dades de la "VI Encuesta Domiciliaria sobre Droga en España", la nostra comunitat és capdavantera en el consum diari d'alcohol i cànnabis.

En un principi el consum d'aquestes substàncies és un consum associat a la diversió, però al seu darrera s'hi amaguen, moltes vegades, problemes personals que s'intenten emmascarar. A certs nivells, aquest consum pot deixar de ser un consum "d'oci" per convertir-se en un consum de dependència.

S'ha vist que les accions informatives de drogues que no tenen continuïtat en el temps, que empren la por i l'exageració sobre les conseqüències del consum de les drogues i les actuacions puntuals i aïllades no funcionen, els joves no s'ho creuen.

Per funcionar s'ha de tractar el tema des de la intervenció comunitària, amb actuacions preventives dissenyades en, des de i per al temps lliure que facin disminuir els factors de risc i augmentin els factors de protecció, que promoguin les habilitats socials, reforcin els vincles amb la comunitat, restringesquin la recerca impulsiva de sensacions i que omplin de positivitat el temps d'oci.

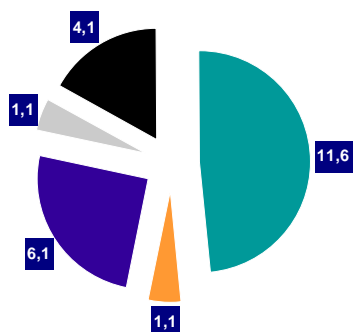
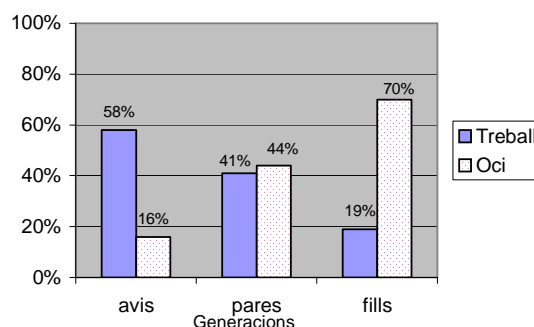
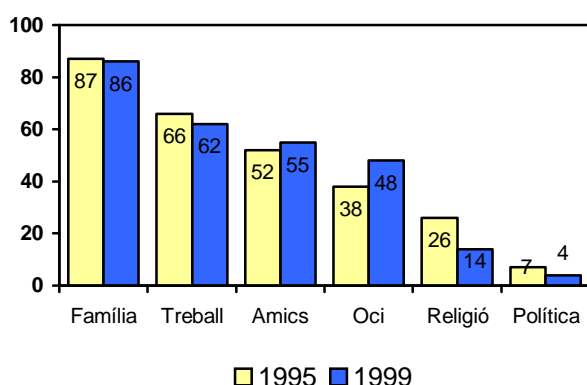
3.2. Temps lliure i oci juvenil

El concepte d'oci ha evolucionat força i si bé la família i la feina segueixen sent elements importants en la vida dels joves no ho són manco el temps lliure i el temps dedicat a l'oci.

Si abans l'oci era sinònim de descans de la vida laboral avui ha esdevingut un element protagonista de les nostres vides. Representa un nou model de ser i estar en el món.

Dins la societat actual l'oci té un valor social, econòmic, personal... Per comprovar-ho només cal mirar les estadístiques (Manuel Cuenca):

A què donen valor els joves?

Distribució d'un dia en la vida dels joves

- 1,1 Vida social
- 6,1 Treball productiu
- 1,1 Desplaçaments
- 4,1 Oci
- 11,6 Necessitats fisiològiques

És innegable també el pes econòmic que té l'oci (en els seus aspectes lúdic, creatiu, festiu, ambiental-ecològic, solidari...) dins l'economia del país.

I a la vegada que augmenta la importància de l'oci en les nostres vides podem observar que també adquireix noves funcions. Així l'oci realitza una funció compensatòria (de les frustracions, necessitam evadir-nos), terapèutica, relacional, autorrealitzadora (perquè amb la feina cada vegada és menys possible), d'identificació (amb activitats on es triomfa).

Però no tots els tipus d'oci són iguals i, desgraciadament, la nostra societat, basada en el consum, tendeix a potenciar un oci passiu, utilitarista, d'ostentació i apariències, casual, sense cap finalitat, que té com a únic objectiu l'autosatisfacció immediata. És un oci carregat d'antivalors, que ens aliena, ens uniformitza (no valora la diversitat), provoca apatia, ens ofereix visions parcials del món i de les coses i no valora la gratuïtat. Talment, l'oci que en diem més consumista, rep una forta acceptació per tots els grups, siguin joves o adults i, genera comportaments i hàbits mals de canviar.

Un altre element present es refereix a les ofertes actuals d'oci és que sorgeixen iniciatives poc coordinades i poc acordades entre les institucions i entitats.

Enfront d'aquest *oci casual*, Robert A. Stebbins ens parla de *l'oci substancial*. Aquell que implica la recerca sistemàtica d'una intensa satisfacció per mitjà d'una activitat *amateur*, voluntariat o *hobby*, que els participants troben tan important i atractiva que facilita que s'impliquin en altres accions, amb la intenció d'adquirir i expressar la destresa, els coneixements i l'experiència necessària per aquesta activitat.

L'oci substancial implica perseverància, esforç, formació, beneficis duraders, relació social i identificació. L'oci substancial pretén passar de l'experiència insulsa a l'experiència satisfactòria i de l'experiència satisfactòria a l'experiència valuosa i digna.

4. CONCLUSIONS I LÍNIES D'ACTUACIÓ

4.1- Els joves i l'àmbit familiar

Aportacions ponent Anna Berga

- Els pares i mares han d'adoptar uns criteris, respecte a l'educació dels seus fills, el més estables i coherents possibles, evitant el seguiment de modes i tendències contraposades que condueixen a actuacions educatives confoses.
- Els adults han de clarificar la seva mirada per reconstruir la visió que tenen dels joves.

Aportacions ponent Carme Orte

- Els recursos disponibles, especialment els tecnològics, a la llar familiar poden ser un element clau per facilitar l'accés amb igualtat d'oportunitats dels fills i filles al sistema educatiu.
- Els pares i mares han d'analitzar quins valors rebuts dels seus pares han de ser transmesos als seus fills.

Aportacions grups de treball

- Educar el valor de l'esforç, l'autonomia i la independència, l'administració dels diners...
- Reeducar la cultura masclista cap a una cultura d'igualtat d'oportunitats i de coeducació.
- Despertar una mirada crítica dels fillets/es en l'ús dels mitjans tecnològics, en especial de la televisió, l'ordinador i el mòbil.
- Regular l'ús de les noves tecnologies establint uns horaris i unes normes per al seu funcionament.
- Intentar conciliar la vida familiar i laboral, per tal de poder acompanyar els fills en el procés de maduració.

4.2. Els joves i l'àmbit escolar

Aportacions ponent Anna Berga

- Educar en l'acceptació del fracàs.

Aportacions ponent Carme Orte

- Cal una alfabetització dels educadors en les noves tecnologies per superar la barrera digital entre generacions.
- Els centres educatius han de comptar amb els recursos tecnològics precisos i amb els equipaments i mitjans necessaris per tal de possibilitar la igualtat de condicions en l'accés a aquestes tecnologies a tot l'alumnat.
- Els centres educatius han d'estar oberts sempre, no tant per transmetre coneixements, sinó per dinamitzar activitats, ordenar i integrar aprenentatges. És a dir, l'escola s'ha de convertir en un recurs de la comunitat a la qual s'haurien d'afegir noves figures socioeducatives encaminades a estimular noves accions per a la comunitat.
- Optimitzar els recursos i equipaments escolars ja existents afavorint la participació de representants d'entitats, d'associacions juvenils, de les famílies... amb la finalitat de desenvolupar activitats integrades en l'entorn.
- Afavorir les relacions entre iguals: els joves com a models per a altres joves i com a mediadors per a la resolució de conflictes.
- Les escoles han de conèixer bé la condició social de les seves famílies per poder intervenir en l'àmbit familiar com element compensador.

Aportacions grups de treball

- Potenciar escoles de pares i mares que treballin els valors que entren en joc en l'educació dels fills.
- Posar en marxa polítiques que garanteixin la igualtat d'oportunitats en l'accés de recursos educatius fora de l'horari lectiu.
- Aplicar els programes de prevenció de fracàs escolar des d'infantil i primària i potenciar-los a secundària.
- Millorar la qualitat dels tallers de formació per aquells alumnes que tenen dificultats per continuar dins el sistema educatiu.
- Facilitar l'accés a les escoles dels filllets/es en edats molt primerenques.
- Treballar els valors de les diferències i l'eliminació de prejudicis.
- Educar la mirada: ajudar a diferenciar el que és real del que és ficció, a ser crítics, a saber seleccionar.
- Millorar la formació inicial del professorat.

- Estudiar les causes de l'alt nivell de fracàs escolar i d'abandó dels estudis que tenen Menorca i les Illes Balears.
- Potenciar que les empreses valorin l'educació i el nivell de formació dels seus nous empleats.
- Potenciar la coordinació entre els centres escolars i els serveis socials.

4.3. Els joves i l'àmbit comunitari

Aportacions ponent Arantxa Fernández

- S'han d'impulsar accions preventives a l'àmbit local, ja que en el municipi tenen més garanties d'èxit.
- Capacitar i formar els agents socials.
- Crear espais i estructures de participació i coordinació.
- La comunitat es converteix en un agent actiu i a la vegada el destinatari.
- Els mediadors socials es converteixen en agents comunitaris.

Aportacions ponent Carme Orte

- Considerar tots els agents socialitzadors: els mitjans de comunicació, el barri, l'oferta d'oci...Tots han de potenciar les seves funcions socialitzadores.
- Planificar, valorar i optimitzar els recursos socioeducatius, posant especial èmfasi en els recursos diaris i en aquelles zones que compten amb menys teixit social: centres oberts, de lleure, etc.
- Crear un procés de preacollida que faciliti l'arribada i la integració de la població immigrada. En aquest aspecte, cal no criminalitzar els grups juvenils i associar directament els conflictes amb la immigració, reforçar el treball en xarxa i la corresponsabilitat entre els diferents agents educatius.
- Dissenyar pactes de comunicació per l'educació que regulin la responsabilitat i compromís ètic dels mitjans de comunicació.
- Dissenyar projectes innovadors socialment necessaris i dedicar-lis el temps i els recursos adients.
- Invertir mes esforços en la socialització dels fillets.

Aportacions grups de treball

- Popularitzar l'esport, l'esport s'ha de fer a les places del poble.
- Concretar plans de prevenció en l'àmbit infantil i juvenil, dissenyats amb una àmplia participació social, com a via prioritària d'intervenció.
- Estalonar i millorar els recursos socioeducatius complementaris a l'Educació Secundària Obligatòria, perquè cobreixi tota la demanda existent d'alumnes amb necessitats educatives especials i/o en situacions de risc social.
- Potenciar l'oci solidari i l'associacionisme juvenil.
- No oblidar la vessant educativa en la pràctica de qualsevol esport.
- Promoure l'esport en família a través de les apimas..

4.4. Els joves i el temps lliure

Aportacions ponent Manuel Cuenca

- Un objectiu de l'oci és potenciar l'autonomia, per açò no hem de fer res que els joves puguin fer per ells mateixos.
- Promoure projectes que es perllonguin en el temps, d'aquesta manera es donaran moltes situacions d'aprenentatge.
- Aprendre a viure l'oci com a experiència vital. L'oci humanista a l'hora que genera plaer posa en joc altres virtuts com l'esforç, la perseverança, la relació social, els beneficis que duren, la identificació, etc.

Aportacions grups de treball

- Potenciar l'auto-organització dels joves amb activitats de mitja durada.
- L'oci perquè funcioni ha de sortir d'una demanda dels propis joves, no se'ls ha de donar fet, no s'han d'organitzar tant les activitats des del món adult. Convé que ells s'impliquin més i després hem de respectar les seves decisions. Tot i que hi ha d'haver un guia/monitor, necessiten acompanyament.
- Cercar activitats engrescadores, diversificades, poc pautades i que siguin valorades pels altres. Oferir activitats d'Oci que no coneguin per així donar alternatives d'oci.
- Potenciar la creativitat.
- Potenciar temps d'oci amb focus d'interès forts.
- Possibilitar locals adequats on puguin desenvolupar les seves activitats.
- No fer propostes generals sinó propostes concretes dirigides a grups específics amb més alternatives.
- L'oci s'ha de realitzar sense perjudicar l'entorn o a altres persones (sostenibilitat).

4.5. Programes de prevenció per a l'oci alternatiu

Els programes d'oci alternatiu són programes de base comunitària que s'executen en espais d'oci i que tenen com a principal objectiu el desenvolupament d'activitats de caràcter lúdic, incompatibles i a l'hora alternatives al consum de drogues. Persegueixen disminuir factors de risc i augmentar els factors de protecció (ambientals i/o personals).

Convé aprofitar la creixent consciència de responsabilitat sobre la prevenció per crear iniciatives socials amb el recolzament i l'articulació dels poders públics.

Un programa d'oci de qualitat ha de respondre als següents criteris :

- Tenir referències de models teòrics contrastats.
- Estar ben dissenyat (objectius, activitats, recursos ben definits i tengui coherència interna).
- Tenir inclosos objectius relacionats amb factors de risc i factors de protecció.
- Formar part de programes més amplis i que es combinin amb altres estratègies. Utilitzar estratègies d'intervenció comunitàries.
- Aplicar una metodologia participativa i que cerquin la implicació dels joves en el disseny i aplicació del programa.
- D'una intensitat horària suficient.
- Comptar amb companys com a mediadors.
- Preveure la captació i la participació de grups en situació de risc en el programa, intentant que s'impliquin en el desenvolupament i gestió del projecte.
- Oferir activitats diferents, novedoses i atractives
- Anar acompanyat d'una supervisió adulta.
- Oferir missatges consistents.
- Partir d'un espai lliure de drogues que garanteixin la no disponibilitat ni promoció d'alcohol i altres drogues.
- Fomentar la implicació de les institucions vers el programa.
- Preveure l'avaluació de totes les fases del programa: planificació, procés, resultats.

Un programa d'aquestes dimensions també ha d'incidir en la població que consumeix drogues mitjançant accions orientades a la reducció de riscos i a evitar que la situació s'agreugi.

Hem de comptar amb el sector privat directament vinculat amb l'oferta d'oci festiu (bars, discoteques, pubs, festivals...) perquè assumeixi un rol de responsabilitat en la recerca de respostes al problema existent del consum abusiu de drogues en adolescents i joves en edats molt primerenques.